

de Uitdienstbode

PERIODIEK VOOR DE LEDEN VAN DE KRING UvA-SENIOREN VAN DE UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Redactioneel	1
Mentale teststraat <i>door Margot Taal</i>	2
Een goed gesprek <i>door Henriëtte Ritter</i>	3
Achter de geraniums <i>door Kees Piena</i>	6
UvA Erfgoed <i>door Marian Schilder</i>	7
Menno heeft een boek gelezen <i>door Menno Polak</i>	9
Bij de UvA <i>door Odile Szomoru</i>	10
Wat de pot schafte <i>door Madzy Koudstaal</i>	11
Fotorubriek <i>door John Kleinen</i>	13
Wetenschap is ook maar een mening <i>door Margot Taal</i>	14
Zo kan-ie-wel weer <i>door Kees Piena</i>	15
UvA-nieuws	16

MEDEDELING VAN HET BESTUUR

Nu het ernaar uitziet dat de belemmeringen om bijeen te komen afnemen, is het ons voornemen om met ingang van september weer te starten met het vertrouwde programma van lezingen, bezoeken aan gelieerde instellingen etc. Zelfs hebben wij met het bestuur van het Sweelinckorkest al een afspraak voor een concert kunnen maken dat zij in juni komend jaar specifiek voor ons gaan geven. Kortom, als de corona-pandemie niet wederom belemmeringen gaat opwerpen, dan hopen wij de leden van onze kring weer spoedig in levenden lijve te kunnen ontmoeten. De aftrap voor het 'nieuwe bijeenkomen' zal op 15 september gegeven worden door de Rector Magnificus, Karen Maex. Zij zal in haar lezing het boeiende verschijnsel van de wetenschap-ontkenner aan de orde stellen. Op vele gebieden hebben wij hier het afgelopen jaar kennis van kunnen nemen. In augustus zullen de uitnodigingen voor de lezing, die in het CREA gebouw gehouden zal worden, verzonden worden. Daarnaast verheugt het ons u te kunnen laten weten, dat het College van Bestuur besloten heeft de korting die de Bonden vorig jaar bij bespreking van de 4-jaarlijkse verdeling van de Arbeidsvoorwaardengelden op het krediet voor onze kring hadden aangebracht, te compenseren. Wij zijn het college hiervoor zeer erkentelijk. Graag ontmoeten wij u het komende 'cursus'-jaar regelmatig.

Namens het bestuur van de Kring UvA-senioren,

Ruud Bleijerveld,
voorzitter

REDACTIONEEL

Dit is het juli-nummer van jaargang negen van de *deUitdienstbode* (9.2). Het is wederom een nummer waarin we geen verslagen hebben van bijeenkomsten van de Kring van UvA-senioren, omdat die niet georganiseerd kunnen worden. Een uitzondering op het bovenstaande is een verslag van Margot Taal over de "Mentale Teststraat", een initiatief van een drietal alumni kringen waarbij onze kring zich heeft aangesloten. Gelukkig lijken er na de zomer weer meer activiteiten van de kring mogelijk. In ieder geval worden er weer plannen gemaakt en dat is al een verbetering. Het zou mooi zijn als we weer kringleden in levenden lijve zouden kunnen ontmoeten. Voorlopig moeten we echter nog een paar maanden wachten en moet u het doen met wat de redactie u te bieden heeft. Naar aanleiding van alle corona-beperkingen is de redactie op zoek gegaan hoe het afscheid van perso-

neelsleden van de UvA die nu met pensioen gaan, wordt georganiseerd. Dat is in deze corona-tijd met alle maatregelen natuurlijk heel anders. Aandacht hiervoor is er in het interview ("Een goed gesprek") van Henriëtte Ritter met een nieuw lid van onze kring dat in het afgelopen jaar met pensioen is gegaan. Uiteraard gaat het interview met Lidie Koeneman over meer. Ook in "Achter de geraniums" (Kees Piena) wordt aan pensionering in het afgelopen jaar aandacht besteed. In de rubriek "UvA-Erfgoed" gaat onze vaste medewerkster Marian Schilder bij roeivereniging Nereus op zoek naar een olympische medaille. Daarnaast starten we in dit nummer met de nieuwe rubriek "Menno heeft een boek gelezen", waarin Menno Polak de aandacht vestigt op een door hem gelezen boek en daar zijn licht over laat schijnen. Deze eerste keer betreft het een biografie van Hubert Smeets over

Hans van Mierlo. Verder haalt in "Bij de UvA" Odile Szomoru herinneringen op aan haar overstap van een bibliotheek in de provincie naar de Universiteitsbibliotheek aan het Singel. De door Frans Willemsen opgezette rubriek "Wat de pot schafte" verschijnt voor het laatst en is net als de vorige keer geschreven door Madzy Koudstaal. John Kleinen vond in zijn fotoarchief een portret van Paul van Tongeren, in de jaren zeventig buitenspecialist bij de UvA en vertelt over de geportretteerde. U treft in dit nummer verder een tweede artikel aan over "Wetenschap is ook maar een mening". Daarvoor heeft Margot Taal de filosoof Casper Vuurmans geïnterviewd; hij legt uit wat wetenschap inhoudt. Margot had er moeite mee. En tenslotte is er nog een keer aandacht voor corona, met name voor het vaccineren daartegen in de column "Zo-kan-ie-wel weer" van Kees Piena. ■

Mentale teststraat

door Margot Taal

In samenwerking met de alumnikringen Kunstgeschiedenis, Wijsbegeerte, Religiestudies en de Kring van Amsterdamse Economen bood de Kring UvA-senioren op 21 en 22 april een ommeegang aan door de Waalse Kerk, in hartje binnenstad. Een evenement in coronatijd? Liever noemt men het een 'ontmoeting', strikt volgens de regels van het RIVM. Een try-out van een 'mentale teststraat'. Neusswabs en kokhalzend keelkijken is er niet bij. UvA-kringen testen hun leden liever met livemuziek en bloemen. En na afloop hapjes, zoals een rechtgeaarde senior gewend is.

Statische ommeegang

Een echte ommeegang wordt het niet, de regie van de try-out waagt zich niet aan heen- en teruglopende bezoekers door kerk en achtertuin. Eenieder die zich aanmeldt, vijftien per tijdslot, krijgt in de Waalse Kerk een zitplaats toegewezen op veilige afstand van de andere bezoekers. Ik kom te zitten in een voornaam bankje rond een pilaar, misschien voor ouderlingen of voor rijke dan wel trouwe kerkgangers. Smal en van hout, na een kwartier voelt het zitvlak als van dezelfde makelij. Wel heb ik onbelemmerd zicht op de stenen kerkvloer in de diepte voor me, met emmers vol bloemen, rood, geel, paars, hardroze, wit, tulp, roos, gerbera, anthurium, calla, ridderspoor, ereprijs. Te veel om op te noemen. Ernaast takken van de krulhazelaar waar rode tulpenbolletjes in hangen en gele narcissen. Tegen de houten omheining van de diakenbanken aan de overkant, rusten op hun lange houten steel zes zwarte collectezakken met een kwastje onderaan.

Basisemoties

Op de richel voor bijbel of gezangenbundel boven het knieschot voor mijn zitplaats ligt een stapel onbeschreven kaartjes. Ernaast een overzicht van de muziek die voor, tijdens en na mijn aanwezigheid werd en wordt gespeeld. In een eerder tijdslot was er cellomuziek, later zal er een fluitist spelen, mij staat nu pianomuziek te wachten. Voor elk muziekstuk op het programma staat een van de dezelfde zes emoties vermeld: vreugde, verdriet, woede, angst, afschuw en verbazing. Dat schijnen onze 'basisemoties' te zijn. Wel worden ze per instrument vertolkt door telkens andere componisten. De musici zelf hebben daar hun eigen keuze in gemaakt, hoor ik later. Van stukken die ze er zelf het beste bij

Bösendorfer vleugel

vinden passen. Zodat ze die met passende emotie kunnen spelen.

Bösendorfer vleugel

Vanaf de kansel hoog tegenover mij kondigt Casper Vuurmans, filosoof en medeorganisator van de bijeenkomst, de gang van zaken aan. Solist Seán Morgan-Rooney zal op de Bösendorfer vleugel zes korte stukken uitvoeren met de basisemoties als thema's. Ons als bezoekers wordt verzocht de gevoelens die we daarbij ervaren op een van de kaartjes te noteren. Daar draait de test om: wat horen wij en kunnen we dit onder woorden brengen? Onbevooroordeeld ben je als toehoorder niet wanneer je indrukken noteert bij een stuk over vreugde, een sonate over afschuw of een dans over woede. Maar in zo'n kerk op de late zondagmiddag ben je best bereid je ervaringen te delen. Als uiting van vreugde speelt de pianist de Alborada del Gracioso van Ravel. Er borrelen woorden op als 'wild' en

'heftig', 'dartel', 'sprankelend', 'klokgebeier' en 'beweeglijk.' Na afloop van het stuk klinkt aarzelend applaus. Mogen we klappen in een kerk? Het wordt op prijs gesteld, zegt onze voorganger. Bedenker van de teststraat, Jonneke Bekkenkamp, loopt de banken langs met een collectezak. Of we daarin onze kaartjes met emotiewoorden

Mogen we klappen in een kerk?

willen deponeren. Met Oiseaux Tristes, ook van Ravel, vertolkt Seán verdriet op zo'n manier dat ik de Oiseaux associeer met 'traag' en 'loom', 'ingetogen', 'zoekend' en 'bedachtzaam.' Een andere collectezak wordt onder mijn neus gehouden. Woede vertolkt Seán met Stravinsky's Dance Infernale, ▶

angst met Feuerklavier van Berio, afschuw met de Piano Sonata van A. Berg en verbazing opnieuw met Ravel, ditmaal Une Barque sur l'Océan. Er gaat van alles door je heen bij het pianospel in de geweldige akoestiek van een kerk met dikke zuilen, glas-in-loodraam, inschuifborden voor het repertoire van de dienst van die dag. Maar dat bespaar ik u. Misschien dat u het zelf een keer beluistert en u er ook door wordt geroerd.

Bloemen

Na de muziek is het tijd voor de bloemen, waarnaar menigeen tijdens het pianospel heeft zitten kijken. Het is aan ons om er nu een of enkele te selecteren die passen bij de emoties waarin we ons hebben verdiept. Horen roos, tulp, de ereprijs of gerbera bij een ervan, bij meerdere misschien? In tegenstelling tot hun geheime krabbels op de kaartjes, is nu ieders keuze openbaar. Maar dat lijkt

Bloemen bij de basise motie: Angst

niemand wat te kunnen schelen. Men overlegt, kijkt wat er eerder al bij het op de vloer gekalkte 'vreugde' of 'verdriet' geplaatst is en weegt de eigen indrukken. Met die opdracht eindigt het testgedeelte. Na een laatste blik op de binnenkant van die verborgen, afgelegen Waalse kerk loopt de ene na de andere bezoeker over leigrijze grafstenen naar de tuin achter de kerk.

Napraat

Daar is gelegenheid tot napraat, op afstand, staande in de frisse buitenlucht. Op de ruime binnenplaats met grasperkjes tussen geschoren haagjes zie ik nog niets lenteachtigs bloeien. Wel staan er tafels met dranken, en hapjes in een van vier basissmaken, 'zoet, 'zuur', 'zout' en 'bitter'. Goedmoedig moppert een van de organisatoren op het publiek van typisch academici. Wijsneuzig moest dat zo nodig melden dat de vijfde basissmaak ontbreekt, umami. Het schijnt het 'hartig' van tomaat, peulvrucht en zeewier te zijn.

Eventjes willen wildvreemden met elkaar nog wel een woordje wisselen over de verrukkelijke smaak van het gebodene. Daarna beperken economen, filosofen en religiewetenschappers zich tot hun eigen kringen. Wordt het nog heel gezellig. ■

EEN PRETTIG GESPREK

Lidie Koeneman: een geëngageerde filosofe in de bibliotheek.

♦♦ door Henriëtte Ritter

Gewapend met paraplu en nieuw aantekenblok liep ik op een regenachtige middag in mei naar station Amsterdam-Zuid. Lidie Koeneman met wie ik een afspraak voor een interview had, had mij voorgesteld naar haar toe te komen. Tot nog toe waren mijn gesprekpartners woonachtig geweest in Amsterdam. Dit voelde echt aan als een uitje. Na al die weken van min of meer huisarrest grijp ik elke gelegenheid aan om mijn vleugels weer eens uit te slaan. Vooral nu ik eindelijk mijn tweede prik binnen heb. Na mijn korte treinreis, brachten Google Maps en wat handige tips van Lidie mij keurig naar mijn bestemming: een sfeervol huis in een lommerrijke laan van het Gooise stadje Naarden. Het was te nat en te guur om buiten te zitten dus installeerden

wij ons aan de lange tafel in de serre met zicht op de tuin. Nadat Lidie amandelpaste had klaargezet en op uiterst zorgvuldige manier thee had gezet (zij stelde een eierwekker in om de juiste sterkte te bereiken) kon ons gesprek van start gaan. Mijn keuze was ook op Lidie gevallen omdat zij recentelijk met pensioen was gegaan en de redactie wel nieuwsgierig was naar hoe de UvA dat aanpakt, zo'n corona-afscheid. Maar op dat punt moest Lidie mij teleurstellen; zij was een atypisch geval, zo vertelde ze mij.

Lidie: Een Zoom-receptie is aan mij voorbijgegaan. En daar ben ik eigenlijk wel blij om. Ik zou in oktober 2020 met pensioen gaan en voor mijn afscheid op 8 september was begin dat

jaar het Museumcafé Bijzondere Collecties gereserveerd. Toen de coronacrisis uitbrak waren echter alle UvA-gebouwen gesloten. Dus deze locatie kon niet doorgaan voor mijn feest. Maar in de loop van de zomer mocht er opeens weer veel meer en

waren bijeenkomsten van maximaal honderd mensen toegestaan! Wij hebben toen gekozen voor de Tolhuistuin aan de overkant van het IJ.

En daar was de capaciteit groot genoeg om al je gasten op verantwoorde manier te ontvangen?

Een open receptie was niet mogelijk. Ik moest werken met gerichte uitnodigingen en reservelijsten maken. Er waren toen toch nogal wat mensen die recepties en grote bijeenkomsten meden, maar al met al zijn er 60 gasten gekomen. Zo had ik een bijna ouderwets afscheidsfeest met een 'liber amicorum' en toespraken. Er waren statafels geplaatst op 1,5 meter en gelukkig, iedereen hield zich min of meer netjes aan de coronavoorschriften.

Ik nam een hapje van Lidies heerlijke eigengemaakte cake voordat ik een volgende vraag op haar afvuurde: *Je bent werkzaam geweest bij de bibliotheek van de UvA. Hoe is het allemaal begonnen? Heb je in Amsterdam gestudeerd?*

Ik kom uit Groningen. Ik ben geboren in de stad maar opgegroeid in Hoogezand-Sappemeer. Daar heb ik op het gymnasium gezeten. In eerste instantie zakte ik voor mijn eindexamen alfa. Toen ik het jaar daarop wel slaagde, had ik zo mijn aarzelingen om aan een academische studie te beginnen. Ik voelde er meer voor om de tweejarige opleiding aan de Bibliotheek en Documentatie Academie in Groningen te volgen.

Lidie genoot van de opleiding, maar was na twee jaar zeker nog niet uitgestudeerd. Op het gymnasium had een leraar Grieks haar interesse gewekt voor de filosofie van de Oudheid en zij besloot zich alsnog in te schrijven bij de (toen geheten) Centrale Interfaculteit van de Rijksuniversiteit Groningen.

Lidie: Mijn vader, die hoofdonderwijzer was, steunde mijn plan en was bereid om mijn studie tot het kandidaatsexamen te financieren. Op een goed moment verdiende ik er nog wat bij als student-assistent in de bibliotheek.

Het was tijd geworden voor een baan

Heb je, na het kandidaats, ook nog je doctoraal behaald?

Ik ben een poosje gestopt met studeren, nadat ik eerst nog een jaar een opleiding voor documentalist heb gevolgd. Toen vond ik dat het tijd was geworden voor een baan.

Zij bleef in Groningen en na een korte periode bij de Bibliotheek Tandheelkunde kwam Lidie in 1980 terecht bij het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen.

Lidie: Die instelling is begonnen als ZWO-project binnen de afdeling Contemporaine Geschiedenis. Toen in 1978 die financiering afliep, is het project onderdeel geworden van de Universiteitsbibliotheek Groningen. *Interessant. Speelt politiek een rol in je leven?*

Ja zeker! Ik sloot mij al vroeg aan bij de PPR (een partij die later is opgegaan in Groen Links), zat eerst in het afdelingsbestuur van de PPR Groningen-stad en later, van 1983 tot 1986, in het landelijk partijbestuur.

Er brak een drukke en intensieve periode aan in het leven van mijn gastvrouw, want naast haar baan bij het documentatiecentrum, haar werkzaamheden in de politiek, en haar inmiddels jonge gezin, was zij begonnen aan de doctoraalfase van haar studie Filosofie. De bibliothecaris die eigenlijk geen voorstander was van parttimebanen, maar de studieambities van zijn medewerkers wel steunde, accepteerde dat Lidie een baan deelde met een collega.

Lidie: Niet alleen accepteerde mijn leidinggevende een duobaan; hij wilde ook dat mijn naaste collega zich aan-

paste aan mijn collegerooster. Zo werd ik in staat gesteld mijn diploma in zes jaar te halen. Ik studeerde in 1988 af bij hoogleraar Ger Harmsen, een uitgetreden communist die wel smalend de NATO-professor werd genoemd!

Ah! In je onderzoek voor je doctoraal kwamen filosofie en politiek dus samen.

Zeker! Mijn scriptie ging over de Marxreceptie in de PvdA. Dit onderwerp interesseerde mij omdat de PvdA in 1983 veel aandacht besteedde aan het honderdste sterfjaar van Karl Marx. En ik zat natuurlijk dicht bij het vuur want het materiaal lag binnen handbereik.

Kort na haar afstuderen kwam aan de UvA een droombaan vrij: die van vakreferent bij de Faculteit Wijsbegeerte. Het profiel van de gewenste kandidaat was haar op het lijf geschreven: men zocht iemand die filosofie had gestudeerd, een bibliotheekopleiding had gedaan en werkervaring had. Eigenlijk voelde Lidie er niet zoveel voor om Groningen te verlaten, maar zij solliciteerde toch. De sollicitatie viel net in de periode dat zij zou bevallen van haar tweede kind. Daarom had zij bedacht dat haar partner haar in de auto naar Amsterdam zou rijden, zodat zij gauw naar een ziekenhuis konden uitwijken als de weëen onverhoopt zouden uitbreken.

Ik moest erg wennen aan de assertiviteit van de Amsterdammers

Wat een toestand!

Dat kun je wel zeggen. Gelukkig beviel ik de dag voordat het sollicitatiegesprek zou plaatsvinden en werd de procedure verplaatst naar september.

Het moet wel een overgang zijn geweest, die verhuizing van Groningen naar Amsterdam.

Nou en of. Om te beginnen viel het niet mee om een geschikt en betaalbaar huis te vinden. Wij kwamen uiteindelijk terecht in Diemen-Noord, een soort nieuwbouwpionierswijk waar een heel contingent Groningers was neergestreken. Verder moest ik erg wennen aan het hectische verkeer van Amsterdam en aan de assertiviteit van de Amsterdammers. Ook op de werkvloer was het in het begin minder leuk dan ik had verwacht. Ik was gewend aan een kleine werkkring waar een vriendschappelijke sfeer heerste. De Amsterdamse filosofen vond ik aanvankelijk mopperig, cynisch en gesloten. Ik voelde mij niet erg welkom. Het was een moeilijke tijd. Alles kwam tegelijkertijd: een nieuwe baan, een nieuwe omgeving en een pasgeboren tweede kind. Met de filosofen is het later helemaal goed gekomen, hoor.

De opleiding Filosofie heeft nogal wat veranderingen meegemaakt: van Centrale Interfaculteit, naar zelfstandige Faculteit en later als opleiding binnen Geesteswetenschappen. Merkte jij als bibliothekemedewerker daar iets van?

Zeker! De collectie Filosofie was zowel bij de filosofen aan de Nieuwe Doelenstraat (in het voormalige Zusterhuis) als op de UB ondergebracht. Ik heb jarenlang twee parttime-aanstellingen gehad met twee emailadressen, twee PC's en twee werkplekken. Dat was niet alleen heel inefficiënt, maar ook kostbaar want een aantal boeken en dure tijdschriftabonnementen werden dubbel aangeschaft! In 1998 kwam er een einde aan die bizarre situatie en werd Filosofie met de andere collecties van Theologie en Letteren organisatorisch ondergebracht bij de UB. Ik kreeg één aanstelling.

Je bent ooit geïnterviewd door Frans Willemsen voor *de Dienstbode*

Je mailde mij in aanloop van dit gesprek, dat je ooit bent geïnterviewd door Frans Willemsen voor de vroegere Dienstbode. Je was toen voorzitter van de gezamenlijke Ondernemingsraad van de Centrale Diensten. Ook aan de UvA kwam je politiek engagement dus goed van pas. Dat engagement is mij met de papepel ingegoten. Vanaf mijn eerste student-assistentenschap drukte mijn vader mij op het hart om vooral lid te worden van een vakbond. Ik werd lid van de AbvaKabo en ben die organisatie mijn hele werkzame leven trouw gebleven. Ik sta nog steeds achter de uitspraak die ik toen in dat interview in de Dienstbode heb gedaan: dat het voor iedereen goed is om een bepaalde periode van je werkzame leven in de OR te zitten. Het verhoogt je werkplezier omdat je betrokken bent bij je werk.

De laatste twee maanden voor haar afscheid ging Lidie, die al lang geleden Diemen had ingewisseld voor Naarden, op de elektrische fiets naar Amsterdam om haar kamer op te ruimen. Een prachtige werkkamer in de UB, grenzend aan de voormalige La Fontaine Verwey-zaal, die zij sinds 2008 in gebruik had.

Lidie: Heel wat documenten die ik gedurende mijn werkzame leven had verzameld, gingen door mijn handen. Ik ben dagenlang bezig geweest met sorteren, weggeven en vooral ook weggooiën: vijf containers boordevol papier!

Dat was een mooie afronding van je werkzame periode. En hoe ga je je pensioentijd invullen? Heb je daar over nagedacht?

Momenteel ben ik secretaris van GroenLinks, afdeling Gooise Meren. Het is een functie die nogal wat van mij vraagt, want er zijn begin 2022 gemeenteraadsverkiezingen. Als die voorbij zijn, krijg ik het bij GroenLinks wat rustiger en komt er meer ruimte voor iets anders.

Hoe die toekomst eruit gaat zien weet ze nog niet precies. Zingen in een koor, oppassen op haar kleinkinderen (wat zij nu ook al doet), pianospelen, tuinieren. Op de driedaagse cursus 'Pensioen in zicht' waaraan zij afgelopen november op Texel deelnam, kreeg zij het advies niet al haar tijd van tevoren helemaal in te vullen, maar open te staan voor wat zich aandient.

Lidie: En verder was het advies: heel veel bewegen! Mentaal en fysiek! Nou met die prachtige Gooise natuur waar ik mee ben omringd is dat niet zo moeilijk! Ik maak iedere dag de prachtigste wandelingen!

Het gesprek was afgelopen en ik liep met Lidie de tuin in waar zij mij, bij de hartstochtelijke fluittonen van een zanglijster, een enthousiaste rondleiding gaf langs haar bloeiende struiken en planten. Het begon weer te regenen en Lidie bood aan om mij met de auto naar het station te brengen. Van dat aanbod heb ik natuurlijk dankbaar gebruikgemaakt. Eenmaal in de trein naar Amsterdam droomde ik van een lange wandeling langs het Naardermeer. ■

Het afscheid

Voordat men achter de geraniums kan plaatsnemen, moet men natuurlijk eerst met pensioen met het daarbij behorende afscheid van werkplek en collega's. Soms is dat emotioneel en soms is het ongetwijfeld ook een opluchting. Veelal wordt er door collega's iets georganiseerd om je die dag te laten herinneren als een bijzonder moment en om de boel op een mooie manier achter je te kunnen laten. Er is vaak een borrel, er zijn speeches van leidinggevenden en/of sketches van de collega's en je wordt gewaarschuwd voor het zwarte gat waar je in zult vallen. Er zijn allerlei varianten om het vertrek te markeren en om je duidelijk te maken dat je er straks niet meer bij hoort. Maar hoe ook georganiseerd, in nagenoeg alle gevallen waren de collega's en soms ook de apart uitgenodigde familie, fysiek aanwezig.

Corona heeft ook dat veranderd. Opeens mochten groepen niet meer, werkte men veelal vanuit huis en waren gebouwen soms helemaal gesloten. Maar mensen blijven natuurlijk wel gewoon met pensioen gaan, waardoor de vraag rees: hoe wordt er in deze tijd vol beperkingen afscheid genomen? De allereerste keer dat ik hiermee werd geconfronteerd was toen het afscheid van een oud-collega uit het Maagdenhuis werd georganiseerd en het verzoek werd gedaan om "mee te bouwen aan een legendarische lawine van lieve kaarten voor betrokkene". De afdeling zou er daarna voor zorgen dat "de postzakken vol mooie woorden" bij de vertrekkende collega zou worden afgeleverd. Er werd verder digitaal afscheid genomen en er was een quiz gemaakt om de kennis over betrokkene te toetsen. Zowel degene die afscheid nam als de afdeling vond het geslaagd.

Het viel niet mee om erachter te komen, hoe op dit moment afscheid van medewerkers wordt genomen. Corona heeft namelijk niet alleen consequenties voor vertrekkende collega's, maar ook voor de bereikbaarheid van afdelingen. Uiteindelijk kon het hoofd P&O van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid mij meedelen dat het afscheid maatwerk is, dat de collega's van de vertrekkende vaak worden uitgenodigd om op een bepaald tijdstip (bijvoorbeeld tussen 9 en 10 uur) betrokkene te bombarderen met mails, dat er een cadeau wordt geregeld en dat er bloemen op het huisadres worden afgeleverd. Via-via kreeg ik een aardige mail van een hoogleraar. Hij berichtte: "mijn laatste officiële werkdag op de UvA was afgelopen woensdag 12 mei. De afdeling had een Zoom-borrel georganiseerd en ieder lid van de afdeling ontving vooraf een flesje champagne op zijn huisadres. Via Zoom sprak de decaan van de Amsterdam Business School een paar mooie woorden en werd het glas geheven. Het echte afscheid staat

Tekening: Gijs Sevenhuisen

Het afscheid van een collega uit het Maagdenhuis.

gepland op 21 oktober 2021 wanneer ik mijn afscheidsrede zal houden." Zo'n afscheid is natuurlijk niet iedereen gegeven. Mijn conclusie is dat er heel hard gewerkt wordt om voor vertrekkende collega's het afscheid te organiseren dat hun toekomt. Maar het is moeilijk voor te stellen dat een Zoom-borrel opweegt tegen een speciaal voor jou georganiseerde gezellige bijeenkomst met borrel, waar je persoonlijk afscheid kunt nemen van collega's, vrienden en niet-zo-bevriende collega's. De redactie is nieuwsgierig hoe nieuwe leden van de Kring die het laatste jaar afscheid genomen hebben, dat ervaren hebben. Zij worden uitgenodigd met één van de redactieleden contact op te nemen om daarover te vertellen.

Misschien is dit wel een goede gelegenheid om de UvA uit te nodigen om straks, als alles weer enigszins in rustig vaarwater is, voor alle mensen die tijdens de pandemie met pensioen zijn gegaan een groot feest te organiseren. Niet omdat ze iets zijn misgelopen, maar om duidelijk te maken dat ze gewaardeerd werden. Voorlopig is het nog wachten op het einde van alle beperkende maatregelen, maar als het eenmaal zover is en er komt een feest, zou het mooi zijn als ook alle andere gepensioneerden worden uitgenodigd; eveneens als blijk van waardering. Het wordt dan zeker een spetterend feest, dat nog lang zal heugen.

De dag(en) daarna ga ik wel weer achter de geraniums zitten. ■

OPROEP

Nieuwe leden worden uitgenodigd contact op te nemen met een redactielid om te vertellen hoe zij hun afscheid van de UvA hebben ervaren.

Op zoek naar een Olympische medaille

❖ door Marian Schilder

Of de Olympische Spelen in Japan deze zomer wel doorgaan, mag voor sommigen de vraag zijn, maar deze vraag brengt mij op het spoor van erfgoed. In de jaren negentig stonden ineens drie studenten van Nereus voor mijn neus, op de voorzolder van de Agnietenkapel. Nereus is – voor wie het niet weet – de meest succesvolle studentenroeivereniging van Nederland, opgericht in 1885. Hun archief en collectie waren indertijd in beheer bij het Universiteitsmuseum, nu bij het Allard Pierson.

De Nereïden kwamen hun verzameling aanvullen met ‘blik’: een bronzen medaille (en misschien ook nog wat andere prijzen?) die ze zelf bij elkaar hadden geroeid. Tegenover mij stonden sporters, die behoorden tot de besten van de wereld! En met hen kon ik zomaar een gesprek aangaan. De Nereïd met de Turks klinkende naam maakte de meeste indruk. Hij was verreweg de kleinste. Van het team was hij de stuurman geweest. Ter voorbereiding op de wedstrijd had hij heel weinig gegeten, vertelde hij, en op de dag van de wedstrijd zelfs helemaal niet gedronken om het gewicht in de boot zo laag mogelijk te houden. Van zo’n eetregime had ik nog nooit gehoord (en niet drinken leek mij ook niet zo gezond). Ook anderszins was hij ambitieus: na zijn studie geneeskunde – typisch voor leden van Nereus – wilde hij zich specialiseren. In mijn herinnering heb ik het bezoek geassocieerd met de Olympische Spelen in Atlanta in 1996.

En zo begon mijn speurtocht met de lijst namen van roeiers die ooit een medaille hadden gewonnen op de Olympische Spelen, keurig per sport op internet te doorzoeken, maar geen Turks klinkende naam was te vinden. In de beeldbank van het Allard Pierson popten slechts drie treffers op bij de zoekterm Nereus: promotieplaten die tussen 1877 en de Eerste Wereldoorlog werden gemaakt. In de catalogusplus van de UB was het zoekresultaat op Nereus zelfs nul. Hoe kon dat in godsnaam? Van studentendecaan Marjan Kuiper had ik inmiddels gehoord dat

Nereus is de meest succesvolle studentenroeivereniging van Nederland

acht studenten van de UvA zich momenteel voorbereiden voor de Olympische Spelen en één voor de Paralympische Spelen in Tokio en via Nereus vernam ik dat dit jaar wel vijftien Nereïden op de lijst staan voor afvaardiging naar de Olympische Spelen, van wie er vijf staan ingeschreven bij de Universiteit van Amsterdam. Het onderwerp lijkt een echte studie waard.

Terug naar de catalogus. Contact met de conservator universiteitsgeschiedenis leerde dat ik Nereus met kapitalen, dat wil zeggen met hoofdletters had moeten invoeren, een foutje van het systeem. Zo heeft de collectie universiteitsgeschiedenis drie herdenkingspenningen van drie verschillende Olympische Spelen, maar niet die van Atlanta. Gedenkboeken van Nereus bevonden zich weliswaar in de handbibliotheek van het Allard Pierson, maar door de coronabeperkingen konden die niet worden ingezien en foto’s konden ook niet worden gemaakt, want – werd met enige gêne meegedeeld – de standplaats van de Nereuscollectie is momenteel onbekend. Via de UB op het Singel

waren gelukkig twee minder recente gedenkboeken van Nereus opvraagbaar.

Momenteel kunnen de banden tussen de Universiteit van Amsterdam en Nereus – afgezien van het feit dat sommige van de Nereïden er als student ingeschreven staan en hun collectie bij het Allard Pierson is opgeslagen – niet hecht worden genoemd. Wel stelt het Universitair Sportcentrum van de UvA op zijn website dat het voor het roeien onder meer samenwerkt met de A.S.R.V. Nereus. Dat was vroeger wel anders. Tot 1969 moest iemand die bij Nereus wilde roeien eerst lid worden van het Amsterdamsch Studentencorps en studeerde hij of zij per definitie aan de Universiteit van Amsterdam. Illustratief zijn ook de woorden van burgemeester D’Ailly, die in 1953 het nieuwe botenhuis aan de Amsteldijk 130a – nog steeds in gebruik – opende: “Als burgemeester van Amsterdam ben ik verheugd over dit nieuwe sieraad aan de boorden van de Amstel, als president-curator van onze Universiteit [onderschrijf ik, MS], mét de rector magnificus, de grote waarde van de roeisport voor de student, als oud-Nereïd tenslotte leef ik ten volle mee met het wel en wee van Nereus.” Een punt van discussie tussen UvA en Nereus over voortgaande subsidiëring was ongetwijfeld het bovengenoemde dubbele lidmaatschap en het gegeven dat Nereus (indertijd) alleen was gericht op wedstrijdroeien. Daarin – zo krijg ik de indruk – ligt de reden dat in 1966 met steun van de UvA de Algemene Amsterdamse Studentenroeivereniging Skøll werd opgericht; bij Skøll lag de focus minder op wedstrijden en meer op competitie en recreatief roeien (zoals Nereus later de vereniging ook heeft opengesteld voor niet-wedstrijdroeiers). Maar nog tot 1985 werd de bootsman van Nereus door de UvA betaald. Op naar het botenhuis aan de Amsteldijk, inmiddels gemeentelijk monu- ▶

ment. Ontvangst door de ab actis, gevolgd door een rondleiding. Ook in het botenhuis ligt de sport en het anders uitbundige sociëteitsleven zo goed als stil, maar het roemrijke verleden spat je tegemoet. Een hele vitrinewand vol met prijsbokalen in de bestuurskamer, bovenop een kast een beeld van een pelikaan die verwijst naar de eerste Varsity-overwinning in 1891 (jaarlijkse nationale studentenroeiwedstrijd, staat inmiddels op de lijst van Immaterieel Erfgoed Nederland), door het hele gebouw overwinninglijsten, soms fraai gekalligrafeerd, die tot op heden met de hand zijn aangevuld, roeibladen hoog aan de muur, met bijvoorbeeld opschrift 'I. Paulis / Rio 2016' (verwijzend naar een overwinning op de vorige Olympische Spelen); daarnaast het indrukwekkende materiaal van boten, vernoemd naar illustere oud-Nereïden, en rekken vol roeispanen met het bordeauxrode blad en twee witte strepen. Geen Olympische medaille gezien. Vergeten! Wel het laatste gedenkboek en de laatste lustrumalmanak ter inzage meegekregen. En voor beeldmateriaal kon worden gezorgd!

Wat een organisatietalent bij een studentenvereniging die dit jaar voor het eerst meer dan 1.000 leden telt en bijna dertig commissies, exclusief adviescommissies en de Lustrumcommissie! Hoe euforisch ik tijdens deze zoektocht ook raakte over de flair, het zelfvertrouwen en de ongekende reeks van sportieve prestaties bij Nereus, de vereniging heeft ook (nog steeds?) een sterk corporaal karakter, getuige deze lustrumalmanak. Een vuistdik boek-

Bestuurskamer van Nereus vol verwijzingen naar de vele roeisuccessen.

werk van 800 pagina's met fraaie foto's, maar in de bijdragen vloeit veel bier en als vrouw zou ik me er niet prettig voelen: Nereus lijkt of is naast de sport ook een markt waar in allerlei bewoordingen onbekommerd sprake is van vleeskeuring van beiderlei kunne.

Bij thuiskomst bleken eerdere schriftelijke vragen keurig per mail beantwoord. De naam van de roeier met de Turks klinkende achternaam die in de jaren negentig het 'blik' in beheer had gegeven was Kagan Türkcan. Als stuurman won hij de Varsity in 1991, 1993 en 1994, bovendien heeft hij in 1994 brons gewonnen met de 'Keizervier' tijdens de Wereldkampioenschappen roeien in Indianapolis (VS). Eerst een citaat uit het jubileumboek van 2010 over de Varsity-overwinning in 1991: 'Op de kroegjool, gehouden in de kelder van het nog niet gerestoreerde Olympisch Stadion, wordt 12.000 liter bier getapt. Zoals stuurman Türkcan aangeeft is het de beste kroegjool die hij ooit zou meemaken. 'Maar het mooiste was de fakkeltocht. De koetsier werd helemaal gek omdat Kelderman met zijn zware lijf nogal uitbundig in die koets aan het springen was. De koets ging als een gek op en neer, wat de paarden wat minder

plezant vonden. Later zagen we op een foto de koetsier niet naar de paarden, maar naar Kelderman slaan.' (pag. 134) In 1993 was Türkcan naast stuurman op de Varsity tevens praeses (voorzitter) van Nereus, hij combineerde daarmee de hoogste bestuursfunctie in een studentenvereniging met topsport. Volgens het Jaarverslag van het Universiteitsmuseum werd er een kleine aanvulling op de Nereuscollectie gedaan in 1994; dat moet de gelegenheid zijn geweest dat Kagan Türkcan en de twee andere Nereïden het bronzen blik van de Wereldkampioenschappen naar de Agnietenkapel kwamen brengen – geen Olympische medaille dus, mijn geheugen is niet feilloos. En de bij die gelegenheid door hem uitgesproken ambitie om zich na zijn studie te specialiseren, bleek na een zoekactie op internet ook uitgekomen: Kagan Türkcan werkt momenteel als arts met specialisatie vaatchirurgie. ■

Met heel veel dank aan Ella Cordus, Ab actis der A.S.R. Nereus

Literatuur

Nereus 125 jaar. 1885-2010 Amsterdamsche Studenten Roeivere[e]niging. Amsterdam, 196 pag.

Lustrumalmanak 2015-2020. Amsterdam, 800 pag.

In 1994 wint Nereus, als verenigingsploeg, brons op de Wereldkampioenschappen roeien in Indianapolis (VS). Rechts stuurman Kagan Türkcan.

“Een vreselijke man, maar een schat van een jongen”

Sommige mensen houden van boeken, andere houden van tellen en sommige houden van allebei. Er zijn ook lezers die gretig naar de noten doorbladeren. Waar verwijzen die noten naar? Naar bronnen die al vaker gebruikt zijn? Of wordt hier letterlijk een nieuwe bron van informatie aangeboord? Zijn de gebruikte bronnen controleerbaar? Kan je nagaan of de schrijver de bronnen goed geïnterpreteerd heeft? Na lezing van *Een wonderbaarlijk politicus. Hans van Mierlo, 1931-2010* van Hubert Smeets had ik mezelf niet meer in de hand. Dat werd tellen, noten tellen.

Maar eerst iets meer over het boek. Hubert Smeets is een aan de UvA opgeleide historicus die altijd werkzaam is geweest in de journalistiek, als redacteur en correspondent in Moskou voor *NRC Handelsblad* en als hoofdredacteur van *De Groene Amsterdammer*. In januari van dit jaar verscheen van hem bij De Bezige Bij deze biografie van Hans van Mierlo, oprichter en fractievoorzitter van D66, en namens deze partij minister van Defensie en later van Buitenlandse Zaken. Die laatste functie in het eerste ‘paarse kabinet’. Van Mierlo is altijd gezien als de geestelijk vader van dat kabinet (1994-1998), het eerste kabinet zonder christendemocraten.

En dan nu het tellen van de noten. Welnu het boek bevat 1355 noten. Daarvan verwijzen er 330 (24%) naar gesprekken die de auteur gevoerd heeft met 73 tijdgenoten van Van Mierlo. 419 keer (31%) wordt verwezen naar het archief van Hans van Mierlo zelf. De rest verwijst overwegend naar eerder gepubliceerde interviews en oudere literatuur.

De meeste noten verwijzen dus naar bronnen die niet eerder gebruikt zijn. De gesprekken met tijdgenoten zijn belangrijk omdat dat een uitstervende groep is. Persoonlijke herinneringen zijn notoir onbetrouwbaar, met die van politici moet je al helemaal oppassen. Maar het is belangrijk dat hun herinneringen zijn vastgelegd; het was nu of nooit. Het persoonlijk archief zal wel niet eerder gebruikt zijn, zeker

niet zo intensief. Nergens in het boek staat waar het archief ligt. Ik vermoed dat het nog bij de familie is en dus niet zo gemakkelijk voor andere onderzoekers te raadplegen is. Verwijzen naar een niet geïnventariseerd en niet openbaar archief is voor vervolgonderzoek nogal lastig.

Ik heb het met plezier gelezen, al was het maar omdat we heel dicht bij de persoon en de politicus Hans van Mierlo komen. Dat is ook te danken aan de levendigheid van de gebruikte bronnen. Smeets weet de lezer bovendien nieuwsgierig te maken. Zo luidt de eerste zin van het boek: ‘Armoe is anders’. Of, veel later: ‘Keukenkastjes gaan niet van de ene op de andere dag stinken’. Ik zie (en ruik) dan meteen mijn eigen keukenkastjes.

Een van de centrale thema’s van het boek is de relatie tussen D66 en de PvdA. Dat was er, zeker in de tijd van Van Mierlo, een van liefde maar altijd van een ongemakkelijke liefde. Tot

op de dag van vandaag blijft de relatie tussen de sociaal-cultureel en de sociaal-economisch progressieve partijen ambivalent. Die ambivalentie komt – zo interpreteer ik dat – tot uiting in de karakterisering die Wim Kok van Van Mierlo gaf: “een vreselijke man, maar een schat van een jongen” (p. 313). ■

Verbazing over het Singel

door Odile Szomoru

Van bibliothecaris in de Openbare Bibliotheek in Gelderland maakte ik in 1989 vol trots de overstap naar de Universiteitsbibliotheek van Amsterdam, als medewerker van de uitleen. Ik moet wel zeggen dat de relatie van de UB met de Universiteit en haar faculteiten mij toen geheel ontging. De UB had weliswaar een hele grote collectie, maar de catalogus verwees ook nog eens naar allerlei, kleine afzonderlijke collecties, verspreid over de hele stad. Ik vond het maar raar.

En er was voor mij als provinciaal uit het openbare bibliotheekwezen nog meer vreemd. De organisatie was hiërarchisch. Het gebouw was een doolhof. Vind dan maar je plek. De catalogus was nog niet geautomatiseerd. Klantvriendelijkheid? Moest nog worden uitgevonden. Werkoverleg? Agenda? Transparantie? Kom dan maar eens aan informatie. Je moest op de hoogte zijn van de “wandelingen” maar ja ... als nieuwkomer ... waar zijn die? Maar wat ik echt bizar vond was het einde van de werkdag. Dit was geen kwestie van werkplek opruimen, jas pakken en fiets opzoeken. Nee, eerst moesten we met ons allen wachten tot de deuren van de grote hal afgesloten waren (nog met een ketting en hangslot) en als klap op de vuurpijl de sirene afging. Dan mochten we pas weg.

In de jaren negentig begonnen de veranderingen, de reorganisaties, de clusteringen van bibliotheken, de automatisering, werkoverleggen, functioneringsgesprekken enz., enz. Weg gingen de ontelbare kaartenbakken met prachtig handgeschreven titelbeschrijvingen, weg de eindeloze tochten langs

allerlei grachtenpanden waar zich wellicht dat ene boek bevond dat de wetenschapper zo hard nodig had.

Over grachtenpanden gesproken, ik vond het heel leuk als ik met m'n leidinggevende mee mocht om bezoeken te brengen aan die kleine bibliotheken die op de nominatie stonden om opgeslokt te worden door de UB. Eén zo'n ontdekkingstocht was voor mij het bezoek aan de bibliotheek van het IMNO (Instituut voor het Moderne Nabije Oosten) aan de Oude Turfmarkt in die mooie panden aan het water. Via allerlei gangen en krakende

In de bibliotheek met de meeste boeken van Nederland waren amper boeken te zien

trappen bereikten we de zolderverdieping. Ik kan me niet herinneren dat er enige bewegwijzering was. Een zolder gevuld met kasten vol boeken die naar oude verzamelde kennis roken. Maar geen bezoekers en geen bibliotheekmedewerkers te bespeuren en een brandblusapparaat kan ik me ook niet herinneren. Na enige tijd dook er toch een ietwat geschrokken medewerker vanachter de schuine balken op, nog druk in de weer met zijn shagje. Hij vertelde ons ongetwijfeld allerlei interessants over de collectie, maar informatie over leners en uitleningen kon hij ons niet echt verstrekken. Waar welk

boek bij wie uithing was niet altijd even duidelijk. Enigszins verbijsterd namen we afscheid, ons zelf gelukkig prijzend dat wij aan het Singel werkten.

Mijn grootste verbazing was wel dat er in de bibliotheek aan het Singel met de meeste boeken van Nederland amper boeken te zien waren. Boeken kwamen alleen mondjesmaat via liftjes tevoorschijn en werden, nadat de naam van de lener plechtig omgeroepen was, met enige terughoudendheid meegegeven. De liftjes stegen op uit, zoals ik ontdekte, onafzienbare kelders volgestouwd met kasten, veelal verrijdbaar. Er is wat afgedraaid aan die wielen om kasten uit elkaar te bewegen om bij de boeken te komen. Kortom, een waar boekenparadijs: van incunabelen, van boeken met giga afmetingen die platliggend in een bepaald deel bewaard werden, tot en met piepkleine boekjes die wel in een lucifersdoosje pasten, en zelfs van gloednieuwe boeken. Wilde ik sneaky iets recents inzien dan ging ik zoeken in kasten met de rubriek H 90-1 en verder, HK 90-1 en verder of HG-1 en verder. (H is normale grootte, HK staat voor kleine, HG voor groter vanaf 30 centimeter). Wat anders dan gewoon op alfabet; maar een handig plaatsingssysteem voor een gesloten magazijnopstelling. In principe mocht ik daar als niet-magazijnmedewerker natuurlijk niet zomaar gaan rondstruinen, maar wel als mijn opdracht was om zogenaamde PO's te gaan oplossen. Het label “PO” staat voor Plaats Open. Een aanvraag kreeg - helaas - dit label mee als het gevraagde boek niet op zijn plek stond. Het was een ware sport om het verdwaalde boek te vinden en natuurlijk mooi als het lukte. ■

Paella

In de speciale pensioenuitgave van de *deUitdienstbode* van september 2019 schreef Frans Willemsen in 'Wat de pot schafte' over klikjes. Overigens had hij een hekel aan dat woord vanwege de negatieve associatie ("kleddergroente-uit-het-nat (postelein!) waar op het laatst aangemaakte maïzena aan is toegevoegd."). Liever sprak hij van restjes, want een lekkere maaltijd maken van iets wat over is, deed voor hem niet onder voor het 'gewone' koken. Deze 'Wat de pot schafte' gaat over paella: over een 'restjesgerecht', nu een culinair 'hoogstandje', niet alleen in Spanje, maar ook in andere landen.

Paella

Mijn eerste paella heb ik gegeten in het Spaanse restaurant *Centra* in de Lange Nieuwe in Amsterdam. Dat was een typisch Spaans restaurant vol tafeltjes met een formicablad (nu een hippe yuppentent), waar vooral de Spaanse gastarbeiders kwamen en waar de kaart met gerechten dezelfde was als die van gelijksoortige restaurants in Spanje. Wij, studenten Spaans, gingen daar af en toe naar toe, niet alleen voor de paella, maar ook om het Spaans spreken te oefenen.

De oorsprong van het woord paella

Er zijn verschillende vertellingen over de oorsprong van het woord paella, maar ik zal hier de drie meest voorkomende behandelen:

- Het woord paella voor het gerecht zou komen van de pan waarin het bereid wordt en dat zou komen van het Latijnse *patella* dat pan betekent. Dit is ook de uitleg in het woordenboek van de *Koninklijke Spaanse Academie*. Volgens taalkundigen zou vanuit het Latijnse *patella* het Catalaanse/Valenciaanse woord *paella* voor pan ontstaan zijn. Later werd in de rest van Spanje dit woord paella synoniem voor het gerecht. In Valencia wordt voor deze pan zowel paella als *paellera* gebruikt.
- In een andere versie zou paella afkomstig zijn van een Arabisch woord voor restanten (*baqiyah*), want de hofhouding van de Moorse koningen maakte voor zichzelf rijstschotels van wat overbleef van de koninklijke banketten.
- De derde vertelling is een romantische: paella zou afgeleid zijn van het gebruik dat de mannen vaak paella voor hun vrouwen kookten. Paella zou dan een samentrekking zijn van *pa' ella* ('voor haar', in het Andalusische dialect; Spaans: *para ella*). Er werden daarbij restjes van

de maaltijden van de dagen daarvoor gebruikt, dus een echte 'klikjes-maaltijd'.

Oorsprong en ontwikkeling van het gerecht paella

In de versie van de Arabische oorsprong van het woord paella blijkt dat van dit gerecht de basis rijst is. In de tiende eeuw is de rijstteelt door de Moren vanuit het Midden-Oosten en Afrika naar Spanje gebracht. Ook introduceerden zij naast noten en specerijen, saffraan. Aangezien de Romeinen eertijds in de omgeving van Valencia een uitgebreid irrigatiesysteem hadden aangelegd, was het daar zeer geschikt voor het telen van rijst. De arbeiders in de rijstvelden waren zeer arm en hadden weinig te eten. Dus gebruikten ze rijst voor het

Restaurant Centra.

**Frans Willemsen
associeerde klikjes
met kleddergroente-
uit-het-nat**

bereiden van hun maaltijden en om deze maaltijden (vooral de lunch) enigszins smakelijk en voedzaam te maken werden er onder andere muskusratten, slakken en lokale bonen aan toegevoegd. Bij het toenemen van de welvaart ging men konijn, eend of kip gebruiken in plaats van slakken en muskusratten. Zo veranderde de paella langzamerhand van een eenvoudige boerenmaaltijd in een chiquer gerecht. Aan het eind van de negentiende kreeg de *Paella valenciana* (Valencia is de bakermat van de paella) zijn huidige vorm met de tien ingrediënten die nu nog voor deze paella gebruikt worden. In de twintigste eeuw werd de paella in heel Spanje en erbuiten zeer populair en ging men steeds meer exotische ingrediënten gebruiken. De Valenciaansen wilden dat niet zomaar laten gebeuren en hebben daarom een beschermde status voor hun paella aangevraagd en die gekregen, om misbruik van de naam tegen te gaan. Sinds 2014 wordt die paella tot cultureel erfgoed van de regio Valencia gerekend.

De tien authentieke en oorspronkelijke ingrediënten voor de *Paella valenciana* zijn: paella-rijst (korte dikke korrel met groot absorberend vermogen), kip, konijn, grote witte bonen, Valenciaanse snijbonen, tomaat, saffraan, zout, olijfolie en water. Alleen de paella met deze ingrediënten mag zich *Paella valenciana* noemen. Naast deze paella worden er in Spanje ook paella's met andere ingrediënten gegeten. Zo is er naast de *Paella valenciana* in het Middellandse Zeegebied ook de *Paella marinera* (veel zeevruchten en vis). Het verschil tussen de twee paella's is dat de *Paella valenciana* een *socarrat* (een knapperige en smaakvolle korst op de bodem, essentieel) heeft en de *Paella marinera* niet, die is vochtiger dan de *Paella valenciana*. In andere delen van Spanje vind je paella's waar vlees, zeevruchten en vis gemengd zijn (de *Paella mixta*), deze moet dan weer wel een *socarrat* hebben.

De Amsterdamse traiteur Pacomer heeft een *Paella mixta* bereid

Paella in het sociale leven van de Spanjaarden

Net als bij tapas is ook het bereiden en eten van paella een sociale activiteit in het leven van de Spanjaarden. Zo wordt er zondagsmiddags met vrienden of de hele familie (vaak drie generaties: opa en/of oma die bij zoon of dochter en kinderen inwoont), binnenshuis, op de patio of in de tuin paella gegeten (door mannen buiten op een houtvuur klaargemaakt), of de familie gaat naar een restaurant om daar met meegekomen ooms, tantes, neefjes en nichtjes paella te eten en bij te praten.

Het bereiden van paella is een sociale activiteit in het leven van Spanjaarden

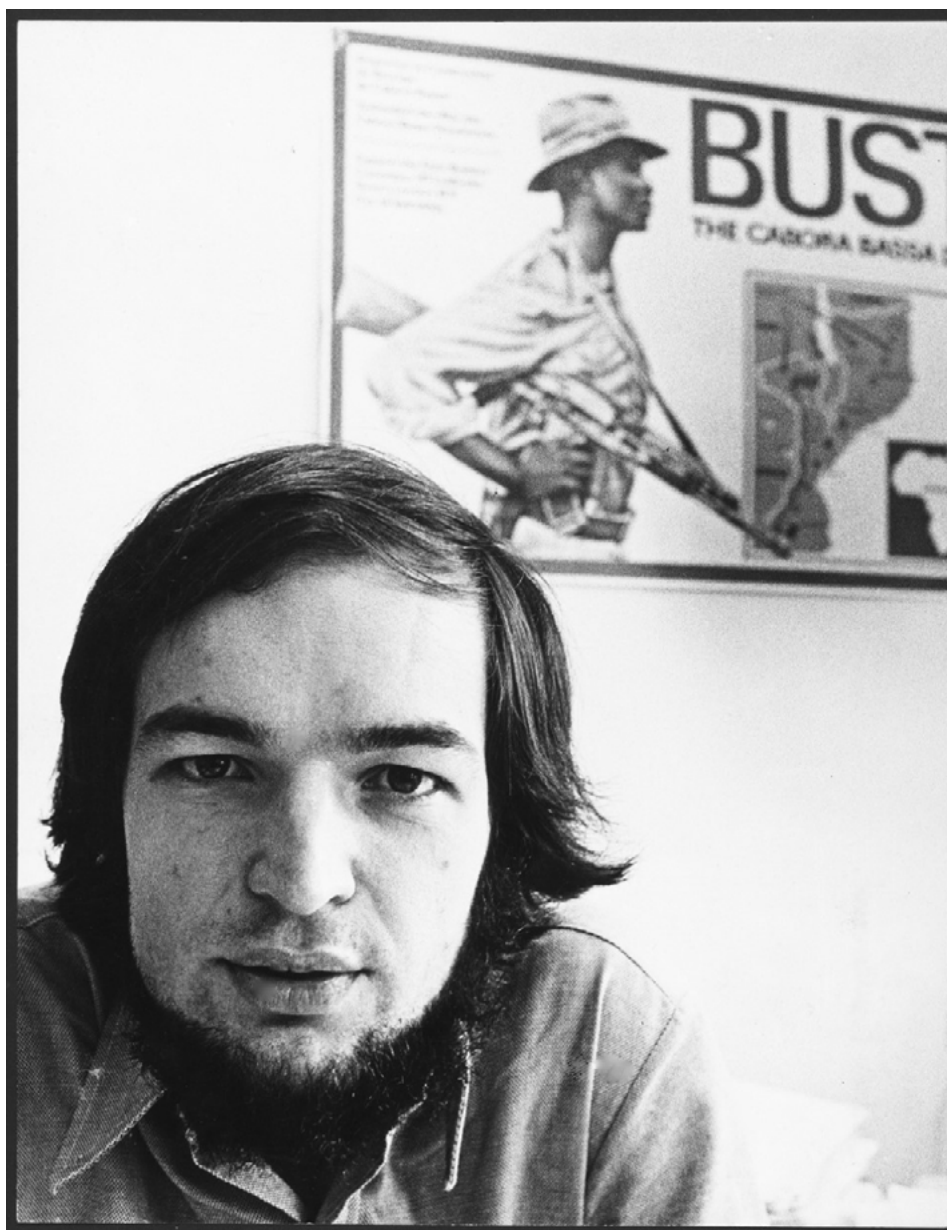
Ook bij feesten en festivals in het hele land wordt er paella gegeten. Tijdens *Las Fallas*, het grootste straatfestival van Valencia (en Spanje), worden in die stad overal op straat op houtvuren door mannen de *Paellas valencianas* klaargemaakt.

In kleine dorpen in heel Spanje is dat niet zo heel erg anders. Daar bereiden mannen één keer per jaar voor de inwoners van het dorp buiten op het dorpsplein op houtvuren paella en op datzelfde plein door alle bewoners aan lange tafels genuttigd.

Ook in Nederland is eenmaal, op 15 november 1986 ter gelegenheid van een Spanje-manifestatie, op de Dam in Amsterdam op een zeer groot houtvuur een reusachtige paella bereid. ■

Bronnen Paella:

'Paella'. (2020). *Diccionario de la lengua española de la Real Academia Española* (edición del tricentenario) [<https://dle.rae.es/paella?m=form>] (30-11-2020).
Paella'. (s.a.). Wikipedia. [<https://nl.wikipedia.org/wiki/Paella>] (18-01-2021).
'Vragen en antwoorden over paella'. (s.a.). *Paellas.nl*. [<https://paellas.nl/vragen-over-paella/>] (18-01-2021).

Paul van Tongeren

Paul van Tongeren (1942) was secretaris en directeur van het Bureau Buitenland aan de Universiteit van Amsterdam van 1970 tot 1974, een duobaan met Hans Brosse. Beiden verwierven bij hun aanstelling de ambivalente bijnaam 'de jongens van Belinfante' verwijzend naar de rol van de toenmalige rector. Die ijverde ondanks zijn twijfels over de linkse ASVA-studenten voor een centraal bureau voor internationale contacten. En het was juist die ASVA die zich dankzij een bezoek aan Oost-Europa sterk maakte voor een bureau voor samenwerking met buitenlandse universiteiten. Als student politieke wetenschappen aan de UvA was Van Tongeren secretaris Rietsuikeractie. Hij stond aan de wieg van de Wereldwinkels en werd later beleidsmedewerker van de Nationale Commissie Ontwikkelingsstrategie (Commissie Claus). In 1997 richtte hij het in Utrecht gevestigde Centrum voor Conflictpreventie op, een internationaal netwerk

van vredesorganisaties. Met terugwerkende kracht gold van Tongeren ook als 'wereldverbeteraar', een geuzennaam die zijn grote solidariteit met de 'Derde Wereld' bevestigde. Het martiale affiche van Frelimo op zijn werkkamer getuigde daarvan. De antikoloniale bevrijdingsbeweging van Mozambique probeerde als eigentijdse 'dambusters' de bouw van de Cahora Bassa Dam te verhinderen. In Nederland steunde het Angola-comité en onder meer de Raad van Kerken deze acties. Recentelijk verwierf de al gepensioneerde Van Tongeren veel lof voor zijn boek over zijn tante Jacoba van Tongeren (1903-1967) en de door haar opgerichte verzetsgroep 2000. De ontdekking van haar handgeschreven memoires in het archief van de Vrijmetselarij in Den Haag leidde tot een indrukwekkend monument over één van 's lands meest succesvolle, maar helaas ook meest vergeten verzetsvrouwen uit de Tweede Wereldoorlog. ■

Wetenschap is ook maar een mening?

Interview met alumnus Casper Vuurmans.

door Margot Taal

Na afloop van mijn bezoek aan de Mentale Teststraat (zie elders in dit blad) spreek ik filosoof Casper Vuurmans. Ik vertel over de bewering dat wetenschap ook maar een mening is, hoe onaangenaam die me treft en dat ik zoek naar verklaringen en antwoorden. 'Daar weet ik wat vanaf,' zegt Casper. Hij heeft zijn afstudeerproject aan die thematiek gewijd. Tijdens een onlinevergadering van de redactie van dit blad kondig ik een interview met Casper aan. Of ik het maar concreet en actueel wil houden, niet al te filosofisch, wordt me op het hart gedrukt.

Politiek en bedrijfsleven

"Als leken zo het hunne denken over wetenschap, wat denk je," vraag ik Casper, "kunnen alleen wetenschappelijk onderzoekers er dan serieus over meepraten?"

Dat vindt hij wat al te boud. En wel omdat de wetenschapsbeoefening sinds jaar en dag is ingebed in een maatschappelijke context, zegt hij.

Wetenschappelijk onderzoek raakt steeds meer verstrengeld met de maatschappij, vanuit politiek en economisch perspectief spreekt men evengoed over wetenschappelijke bevindingen. Zo beschikken politieke partijen dikwijls over wetenschappelijke onderzoeksbureaus en hebben grote bedrijven als Shell en Philips eigen onderzoeksafdelingen. Het onderzoek daar is grotendeels op economisch rendement gericht. Die bedrijven gaat het om onderzoeksresultaten waarmee wat te verdienen valt.

"Maar wetenschap op zich is daar niet op gericht," benadrukt Casper.

Wetenschappelijke kennis

Wetenschapsbeoefening is er naar zijn zeggen niet om te scoren, maar om kennis op te doen. Niet subjectief, maar door velen gedeeld en gedragen, liefst bij consensus. Dan ontstaat een *body of knowledge*. Zoals vanuit de bètawetenschappen vaststaat dat de aarde om de zon draait, de aarde bolvormig is en de mens een aandeel levert in de opwarming van de aarde. Zoals vanuit een alfawetenschap als geschiedenis vaststaat dat de holocaust plaats heeft gevonden. Het gaat daarbij om breed gedragen kennis vanuit herhaalde waarnemingen, met een verscheidenheid aan instrumenten

Fotografie: Zindzi Zwieterin

Wetenschappers moeten open blijven staan voor observaties die voorafgaande resultaten ondergraven

vanuit verschillende (sub)disciplines. De consensus is misschien nooit honderd procent zoals we weten, maar komt wel in die richting. Om die -intersubjectieve- kennis te vergaren, moeten wetenschappers blijven openstaan voor observaties die voorafgaande resultaten ondergraven. Ze moeten hun bevindingen in alle vrijheid kunnen herroepen, kunnen vaststellen dat iets niet zo in elkaar zit als men eerder heeft gedacht of niet

werkt zoals men aanvankelijk aannam. Berusten eerdere resultaten op een eenzijdig perspectief, op toevalstreffers, op voldoende observaties met deugdelijke instrumenten? Afijn, mijn wetenschappelijke lezers hoeft ik dat niet te vertellen. "Dus als wetenschappers eerdere bevindingen herroepen, dan hebben ze hun vak evenzeer naar behoren uitgeoefend," zegt Casper.

Majoranadeeltjes

Pas geleden nog kwam zo iets in het nieuws. Natuurkundige Johan Kouwenhoven herriep een vinding die hij eerder wereldkundig had gemaakt. De vondst van een nieuw elementair deeltje met unieke eigenschappen, het majoranadeeltje. Zo'n acht jaar terug overtuigden bepaalde observaties hem en zijn team ervan dat er zo'n deeltje bestond. In de media werden verwachtingen gewekt dat dit de weg plaveien zou naar een supersnelle, stabiele quantumcomputer. Kouwenhoven kreeg er een prestigieuze onderscheiding voor, Microsoft sprong erop in. Echter, zoals wetenschappers betaamt, Kouwenhoven en collega's zetten nieuwe waarnemingen naast voorafgaande en rekenden de laatste stand van zaken recentelijk weer grondig door. Wat bleek? De resultaten leenden zich niet voor de conclusie dat het bestaan van een majoranadeeltje was aange-toond.

Op zich geen ramp, denkt een leek misschien, dan maar niet. Maar een bedrijf zal daar anders over denken, Microsoft ziet haar investering in supercomputers verpieteren. Weg gouden horizonten!

Communicatie

Wanneer politiek of bedrijfsleven aan de haal gaan met voorlopige wetenschappelijke bevindingen, is dat een politieke of economische aangelegenheid. Wel loopt de reputatie van de wetenschap een deuk op wanneer de wetenschapsbeoefenaar te stellig is vooruitgelopen op toekomstig rendement. ▶

Mensen met beperkte competentie schijnen hun eigen kunnen schromelijk te overschatten, echte kenners daarentegen zijn er bescheiden over (Dunnin en Kruger). Zo zijn wetenschapsbeoefenaars in hun wetenschappelijke publicaties geneigd de mitsen en de maren van hun bevindingen te onderstrepen: instrumentarium, steekproeven, analyses, tijdsbestek. Vaak lijkt het of de leek er geen idee van heeft dat wetenschappelijke onderzoek al die criteria bevat, de politiek al evenmin. In het dagelijkse nieuws worden wetenschappers door journalist of talkshowhost verleid om hun bevindingen naar speculaties om te zetten: de deeltjesonderzoeker naar kwantum-

Mensen met beperkte competenties schijnen hun eigen kunnen schromelijk te overschatten

computers, de viroloog naar avondklok en boetes. Ze extrapoleren dan naar politiek of economie. Op die manier krijgen lezers en kijkers een verkeerd beeld van 'de wetenschap'. Wie gaat

hen erop attenderen dat deze schoenmaker zich niet bij zijn leest houdt? "Communicatie vanuit de wetenschap is misschien wel de crux," zegt Casper Vuurmans.

Wat hij in ons gesprek zoal te berde heeft gebracht stemt tot nadenken. Een conclusie? Het resultaat van wetenschapsbeoefening is systematisch verkregen kennis waar in hoge mate consensus over bestaat. De leek heeft dan ook ongelijk met zijn 'wetenschap is maar een mening. Wel hebben wetenschapsbeoefenaars, naast kennis op hun eigen vakgebied, daarbuiten ook een mening. ■

ZO KAN-IE WEL WEER

↔ door Kees Piena

Vaccinatie-irritatie

Om mij heen wordt veel geklaagd over het vaccineren tegen corona. Een belangrijke oorzaak voor de klachten zijn de vele vragen die er zijn en de onmogelijkheid daar een goed antwoord op te krijgen. Het begon al bij de volgorde waarin mensen zouden worden gevaccineerd. Vanaf het begin was duidelijk dat kwetsbaren en ouderen het eerst aan de beurt zouden zijn. Maar wie nu wie en met welk vaccin zou gaan vaccineren was echter niet duidelijk. Zo las ik begin van dit jaar in een overzicht dat ik in maart door de huisarts met Pfizer/BioNTech zou worden gevaccineerd en mijn vrouw wat later (twee jaar jonger) door de GGD met hetzelfde vaccin. Toen ik in maart bij mijn huisarts informeerde, omdat ik enige tijd elders in Nederland zou verblijven, bleek dat ik ook door de GGD zou worden geprikt. Ik zou daarvoor een oproep krijgen en dan kon ik een afspraak maken. Maar een vriend (jonger dan ik) wees me erop dat je naar de landelijke GGD kon bellen en dat je dan een afspraak kon maken ook als je nog geen oproep had. En dat lukte warempel, zowel voor mij als mijn vrouw; onze geboortejaren bleken al aan de beurt te zijn. Uiteindelijk hebben we 3 april onze eerste prik gehad en dat was maar een paar dagen later dan maart. Dus geen reden om te klagen.

Maar wat te denken van de mensen in een verzorgingshuis? Aanvankelijk leken die niet in de groep kwetsbaren te vallen en soms moest er door de arts van de instelling en soms door de huisarts worden gevaccineerd, waarbij echtgenoten niet altijd tegelijkertijd aan de beurt waren. Valt dat uit te leggen? Moeilijk lijkt mij. Een hoe zat het ook alweer met medewerkers in de zorg en met politieagenten en onderwijzend personeel? Wanneer was er sprake van een essentieel beroep? En waarom mocht er beperkt (er waren risico's) wel onderwijs worden gegeven, maar vormde

dat kennelijk geen risico voor de leraren? Waarschijnlijk is er voor alles wel een verklaring, maar of die bevredigend is, is de vraag. Zeker is wel dat er slecht wordt gecommuniceerd en dat brengt onbegrip en onvrede met zich mee. Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport doet hierbij het tweede onderdeel in zijn naam geen eer aan. Daaraan wordt behoorlijk bijgedragen door de minister zelf, die veel heeft beloofd, maar problemen heeft om die beloften, zeker binnen de aangegeven tijd, waar te maken.

Mijn schoondochter kon onlangs een afspraak maken om gevaccineerd te worden met het vaccin van Janssen. Volgens haar eigen zeggen hoort ze niet tot de "vaccinatie-wappies", maar ze wilde wel graag weten waarom haar dit vaccin zou worden toegediend, terwijl haar jongere zus met Pfizer zou worden geprikt. Janssen was immers wel één van de twee vaccins, waarvan de overheid het vaccineren tijdelijk had stilgelegd vanwege mogelijk ernstige bijwerkingen. Ze heeft eerst de GGD in Amsterdam gebeld, daarna de landelijke GGD en vervolgens omdat ze steeds werd doorverwezen het RIVM. Het resultaat was dat niemand haar kon vertellen waarom dit vaccin voor haar was uitgekozen. Er werd wel steeds bij gezegd dat haar vraag heel terecht was, maar helaas kon men geen antwoord geven. Het gevolg is dat ze zich nu met een ontevreden gevoel toch met Janssen laat vaccineren, omdat ze anders helemaal niet gevaccineerd wordt. Althans dat werd haar verteld en zelfs daarvan weet niemand of het echt waar is.

En nu dient zich voor haar als eigenaar van een café nog een ander onverwacht vaccinatie-probleem aan. Nu haar terras na de ►

lockdown weer beperkt open mag en de mensen boven de zestig inmiddels allemaal gevaccineerd (kunnen) zijn, gaat men zich opeens heel anders gedragen. Als regel geldt op dit moment (eind mei) voor een buitenterras: maximaal twee personen of één huishouden per tafel (excl. kinderen t/m 12 jaar). Niet leuk, maar wel duidelijk en verder gelden natuurlijk nog de basisregels, zoals 1,5 m. afstand, vermijd drukke plekken en draag een mondkapje waar dat verplicht is. De eigenaar/uitbater van een horecagelegenheid is verantwoordelijk voor het naleven van de regels en moet bij overtreding (ook door klanten) de boete betalen. In het café veroorzaakten voor de pandemie bezopen Engelse bezoekers vaak de grootste problemen, maar nu blijken dat opeens groepen "bejaarden" te zijn die zich niet aan de terras-regels wensen te houden en daarop ook niet willen worden aangesproken, omdat zij al gevaccineerd zijn. Vaccinatie is nu

opeens een vrijbrief geworden om de nog steeds geldende regels aan hun laars te lappen. Groepjes van vier of zes (raar genoeg veelal) dames, gaan bij elkaar aan één tafel zitten en zeggen dat dat mag omdat ze gevaccineerd zijn (of zeggen dat ze tot één huishouden behoren), gaan dicht op andere gasten zitten en trekken zich niets aan van de aanwijzingen van het personeel. Een eerste en normale reactie zou zijn, stuur ze (net als bij Engelse hooligans gebeurt) weg, maar daarmee verdwijnen ook verdiensten voor een café-eigenaar die het afgelopen jaar de spaarcentjes zag verdampen.

Hoe moeilijk kan het nu zijn om je gewoon aan regels te houden, waardoor je anderen niet in de problemen brengt. Doe niet zo egoïstisch, niet als je gevaccineerd bent en ook niet als je dat niet bent. Zo-kan-ie wel weer.

UVA-NIEUWS

Winnaar Scriptieprijs 2021

De winnaar van de UvA-scriptieprijs 2021 is bekendgemaakt tijdens het online-festival UvA Open. De prijs is gewonnen door Lotte Mertens (Faculteit der Natuurwetenschappen, Wiskunde en Informatica) voor haar scriptie *Spontaneous Unitary Violations and Effective Non-linearity in Relation to Quantum State Reduction*.

ACTIVITEITENAGENDA

Voor alle activiteiten krijgt u als lid van de Kring UvA-senioren een uitnodiging, waarop u zich kunt aanmelden.

LEZING DOOR DE
RECTOR MAGNIFICUS
KAREN MAEX

Zo gaat de nieuwe Universiteitsbibliotheek op het Binnengasthuis-terrein eruitzien.

HOOFDREDACTEUR:
Kees Piena

Eindredacteur:
Madzy Koudstaal

Redactieleden:
Menno Polak, Henriëtte Ritter,
Agnes Schreiner, Margot Taal

Fotografie:
Lustrumalmanak 2015-2020
(bestuurskamer): pagina 8
Nereus 125 jaar.1885-1910 (erevlot):
pagina:8
Foto Universiteitsbibliotheek,
Fotograaf niet bekend: pagina 10
Foto nieuwe Universiteitsbibliotheek,
Fotograaf niet bekend: pagina 16
Foto Restaurant Centra,
Fotograaf niet bekend: pagina 11
Madzy Koudstaal: pagina 2, 3, 12

ONTWERP & LAY-OUT:
Liek van den Braak, Lont - Grafisch werk

Vragen of opmerkingen?
Stuur een e-mail naar:
kringvasenioren-auv@uva.nl